

Marian Rusecki

Wprowadzenie

Biblioteka Teologii Fundamentalnej 3, 5-7

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wprowadzenie

Komitet Nauk Teologicznych, wchodzący w skład Wydziału I Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk, postanowił zorganizować serię kilkunastu konferencji naukowych na temat *Wkład chrześcijaństwa w kulturę polską*. Do zadań tego komitetu należy m.in. inspirowanie i integrowanie różnych ośrodków teologicznych w Polsce. Każdą konferencję organizuje instytut lub wydział teologiczny. Do udziału w tych konferencjach jako prelegenci zapraszani są nie tylko duchowni, ale – może przede wszystkim – świeccy uczeni, fachowcy i wybitni eksperci w dziedzinie, której poświęcona jest konkretna sesja naukowa. Oczywiście, materiały z takiej sesji są wydawane przed samą sesją albo po jej zakończeniu. Ponieważ w ramach jednej sesji można wygłosić dziesięć konferencji, dlatego organizatorzy zwykle zapraszają do współredagowania publikacji książkowej specjalistów z całej Polski, aby w miarę wszechstronnie i monograficznie ukazać rzeczywisty wkład chrześcijaństwa w określoną dziedzinę kultury polskiej lub w rozwój któregoś z jej aspektów.

Pierwsze sympozjum w ramach zaplanowanego cyklu badań odbyło się w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w dniach 14–15 października 2006 roku. Miało ono charakter wprowadzający w cały cykl konferencji naukowych i poświęcone było tematowi *Chrześcijaństwo a kultura*. Materiały z tej sesji ukazały się w tym samym roku i pod takim samym tytułem. Studium to, prezentując szerokie spektrum wzajemnych zależności chrześcijaństwa i kultury – ich miejsca pokrewne, zakres wspólnych zainteresowań, ale także różnice w określaniu celów i definiowaniu swoich zadań – wyznaczyło dalsze perspektywy badawcze.

Drugie sympozjum odbyło się w dniach 26–27 września 2007 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Poświęcone było personalizmowi polskiemu (taki też nosiło tytuł), przy czym podstawowym punktem zainteresowań był wpływ chrześcijaństwa na jego powstanie i kształt. Od razu nasuwa się pytanie: czy można mówić o personalizmie polskim? Jeśli tak, to co stanowi jego specyfikę? Czy można mówić o polskim personalizmie w perspektywie historycznej; czy ma on swoje podstawy w początkach dziejów narodu? Pytania te nabierają większego znaczenia, gdy uwzględni się fakt, że o personalizmie jako takim w filozofii i teologii (moim zdaniem chyba wcześniej w teologii) zaczęto mówić w latach 30. XX wieku i na ten okres zwykle datuje się jego początek.

W związku z tym rodzą się kolejne pytania: czy personalizm XX i XXI stulecia jest tak oryginalny, że nie miał swoich antecedensów? Czy termin „osoba” (*persona*), od którego wywodzi się pojęcie personalizmu, nie istniał wcześniej? Czy greckie terminy *prosopon* czy *hypostasis* nie oznaczają osoby? Czy orzeczenia Soboru Nicejskiego (325 r.) i Soboru Konstantynopolitańskiego (381 r.), mówiące o dwóch naturach zjednoczonych w osobie Jezusa, nie świadczą o niezmiennie istotnym znaczeniu tych pojęć? Czy i inne sobory nie mówią o jednym Bogu w trzech Osobach? Czy nauka ta nie oddziaływała na kulturę europejską aż do XX wieku? Czy kultura polska, tak ściśle związana z chrześcijaństwem, nie zawiera elementów tego personalizmu?

Już wstępnie trzeba na te pytania odpowiedzieć twierdząco, co w szczegółach ukazą poszczególne opracowania zawarte w książce. Zanim jednak Czytelnik przystąpi do lektury, chcę zwrócić uwagę na pewne równoważne lub przeciwstawne pojęcia funkcjonujące w naszej kulturze, które wyznaczają główny nurt tego dzieła: człowiek – osoba, humanizm – personalizm, prawa człowieka – godność osoby, moralność – etyka, los – egzystencja, myśl – sens, tolerancja – tak, ale czy zawsze w dzisiejszej kulturze konsekwentna?

Do współredagowania tej pracy Komitet Nauk Teologicznych PAN i współorganizatorzy sympozjum *Personalizm polski*, a mianowicie Stowarzyszenie Teologów Fundamentalnych w Polsce oraz Lubelskie Towarzystwo Naukowe, zaprosiły najwybitniejszych znaw-

ców tej problematyki, bezwzględnie uznane autorytety reprezentujące różne dyscypliny naukowe i dziedziny kultury (wystarczy przejrzeć listę autorów poszczególnych opracowań), a więc historyków, filozofów, teologów, literaturoznawców, poetów, artystów.

Sądzę, że oddana do rąk Czytelników książka daje przynajmniej zarys rozwoju myśli personalistycznej w Polsce, stanowiącej trzon naszej rodzimej kultury. I oby niniejsze opracowanie inspirowało do kolejnych badań w tym kierunku. Problematyka ta jest godna dalszych poszukiwań, wszak z personalistycznego punktu widzenia człowiek-osoba jest koroną stworzenia, a z punktu widzenia nauk szczegółowych – najwyższym rozwiniętym gatunkiem przyrody. Kultura zaś jest koniecznym wymiarem istnienia człowieka. Chrześcijaństwo ze swej strony zmierza zawsze ku personalizacji człowieka, życia społecznego, rodziny ludzkiej, świata i dziejów, co widać także w dziejach Polski.

Ponieważ ta publikacja jest efektem ścisłej współpracy Komitetu Nauk Teologicznych PAN i Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce, dlatego stanowi ona kolejny tom dwóch niezależnych serii wydawniczych, a mianowicie „Chrześcijaństwo a kultura” (seria KNT PAN) oraz „Biblioteka Teologii Fundamentalnej” (seria STFWP).

Ks. Marian Rusecki